

Helsingin kaupungin metsien hakkuutavat

1. Ylispuustoisen taimikon hoito

Tavoitteena on turvata luontaisesti aikaansaatuja taimikoiden jatkokehitys vähentämällä taimikon kehitystä haittaavaa ylispuustoa. Toimenpide voidaan tehdä useammassa vaiheessa ottaen huomioon ylispuiden ja kasvatettavan nuoren puuston puulaji sekä taimikon kehitysasteesta riippuva latvusten tilan- ja valontarve. Valoa vaativien nuorten koivikoiden, haavikoiden ja männiköiden päällä kasvavaa ylispuustoa poistetaan taimikon kehityksen turvaamiseksi, kuitenkin vain mikäli niitä on enemmän kuin 30–60 kpl/ha. Tavoiteltua maisemallista vaihtelua saadaan jättämällä maisemallisesti näyttäviä, hahmokkaita säästöpuita erityisesti reittien varsille ja näkyviin kohteisiin. Vanhan lehtiyli- ja ylispuuston (koivu ja haapa) kuoleminen ja pökkeloityminen antaa tilaa varjostusta kestävän kuusitaimikon kehittymiselle.

2. Ensiharvennus

Nuoren metsän ensimmäinen harvennus.

3. Harvennus

Tehdään tilaa kehitettävälle puustolle ja kehitetään puulajisuhteita toivottuun suuntaan.

4. Yksittäisten puiden poisto

Poimitaan yksittäisiä huonokuntoisia ja vaarallisia puita. Lähinnä reittien ja teiden varsilta sekä yleensäkin alueilta, jotka ovat vilkkaassa ulkoilukäytössä.

5. Uudistaminen viljelemällä

Metsän uudistetaan istuttamalla tai kylvämällä. Käytetään silloin kun luontaista taimikkoa ei ole mahdollista aikaansaada kohtuullisessa ajassa. Uudistusalueille jätetään kuitenkin aina useita puuyksilöitä / puuryhmiä säästö- ja maisemapuustoksi. Lisäksi uudistusalueille jätetään huonokuntoisia puita kehittymään pökkeloiksi ja keloiksi taimikon keskelle. Uudistusalueelta poistetaan myös taimien kehitystä haittaava pienpuusto. Koneellista maanmuokkausta ei käytetä laajassa mittakaavassa.

6. Luontaisen uudistamisen valmistelu

Luontaiseen uudistamiseen valmistautuminen alkaa jo puuston viimeisen harvennuksen yhteydessä. Tällöin luodaan puustoa riittävästi harventamalla siementen tuottamiselle, siementen itämiselle ja taimien kasvulle sopivat olosuhteet: maan pinnalle saadaan lisää valoa ja lämpöä ja juuristokilpailu vähenee. Uudistamiseen valmistavassa hakkuussa metsästä poistetaan myös terveitä ja elinvoimaisia puita uuden taimiaineksen tieltä.

Uudistamisen valmistelun sijaan voi joissain tapauksissa olla syytä miettiä onko kyse vielä harventamisesta tai väljentämisestä. Tämä voi olla aiheellista sellaisissa metsi-

köissä, joissa korostetaan luonnontilaisen metsän kaltaisuutta ja kehitetään puustoa monijaksoisena. Tällöinhän ei missään vaiheessa tehdä varsinaista uudistamista vaan puustoa kehitetään jatkuvasti ja kaikki toimenpiteet ovat ns. kasvatushakkuuta. Rajanveto näissä tapauksissa on usein vaikeaa.

7. Suojuspuuhakkuu

Sisältyy kaupungin ulkoilumetsissä luontaiseen uudistamiseen tai sen valmisteluun, koska niissäkin säästettävät ylispuumäärät usein lähentelevät jopa suojuspuuston runkomääriä. Toimenpidettä periaatteessa kuitenkin käytetään vaikkakin eri nimikkeellä. Ulkoilumetsissä myös osa suojuspuustosta säästetään jatkossa kehittyvän nuoren metsän sekaan.

8. Luontainen uudistaminen

Uuden puusukupolven aikaansaaminen luontaista siemenainesta hyväksi käyttäen. Edellyttää useimmiten kasvavan puuston vaiheittaista tai voimakasta harventamista. Muutamilla uudistusaloilla osa uudistushakkuun yhteydessä säästettävästä siemen- tai suojapuustosta poistetaan myöhemmin kehittyvän nuoren metsän tieltä, osa säästetään maisemapuiksi, puuryhmiksi ja ne saavat jatkossa kehittyä luontaisesti uuden puusukupolven seassa.

Luontaisessa uudistamisessa voidaan vaihtoehtoisesti käyttää ns. reikämenetelmää, jossa vanhasta metsästä poistetaan suuria puita taimiryhmien ympäriltä. Menetelmää käytetään erityisesti maisemallisesti herkimmillä alueilla. Uudistaminen tällä tavoin kestää 20–30 vuotta ja vaatii usein toistuvaa hoitoa. Reikiä suurennetaan taimettumisen edetessä.

9. Maisemanhoito

Maisemien ja näkymien avaamista. Hakkuukertymä on yleensä hyvin pieni. Voi lisäksi olla esim. reitinvarsien hoitoa, pienpiirteisiä harvennuksia, huonokuntoisten puiden poistoa, yksittäisten puiden poistoa vääränlaiselta kasvualustalta, jalopuuston ehdoilla tehtäviä toimenpiteitä, etc....

Säästöpuista

Ulkoilumetsissä on vaikea arvioida keskimääräistä runkomäärää uudistamisen yhteydessä säästettävälle puustolle. Jopa raja uudistushakkuun kasvatushakkuun välillä voi ajoittain hämärtyä. Usein kehitetään talousmetsän kannalta selkeästi uudistuskypsää metsikköä monijaksoisena kasvatusemetsänä tai uudistetaan maisemasyistä luontaisesti myös sellaisia alueita, jotka talousmetsissä selkeästi päätehakattaisiin. Ulkoilumetsissä uudistamisen yhteydessä säästettävästä puustosta osaa ei poisteta taimikon kehittyttyä vaan sitä jätetään kehittyvän nuoren metsän sekaan.

Karuimmilla kasvupaikoilla säästetään pääasiassa mäntyjä ja rehevämmillä alueilla koi- vuja, muita lehtipuita ja mahdollisesti kuusia. Erityisesti järeitä haapoja ja muitakin monimuotoisuuden kannalta arvokkaita järeitä lehtipuita pyritään aina säästämään. Säästöpuiksi jätetään maisemaa hallitsevien järeiden puiden lisäksi myös ns. toisarvoista puustoa kehittämään lahoppuiksi sekä myös nuorta puustoa, esim. lehtipuutiheiköitä

kosteikkoihin ja painanteisiin. Säästöpuut myös määräytyvät sen mukaan millaista puustoa kyseisellä kuviolla lähtötilanteessa on. Kategorisesti ei kannata säästää tiettyä puumäärää vain säästämisen vuoksi, vaan on valittava maisemaan, maastonmuotoihin ja kasvupaikalle parhaiten sopivat puut. Jos niitä on vähän, säästetään vähemmän, jos taas paljon säästetään enemmän.

Säästöpuita valittaessa on ulkoilumetsissä myös otettava huomioon alueella liikkujien turvallisuus. Alueilla joilla on vilkasta ulkoilukäyttöä, on valittava säästöpuiksi sellaisia puita, joilla on jatkossa edellytykset säilyä pystyssä. Tuulelle alttiilla kohteilla on mietittävä mille etäisyydelle reiteistä ja rakenteista säästöpuut sijoittuvat ja säästetäänkö esim. pintajuurisia kuusia ja laajalatvuksisia lehtipuita vai mieluummin tukevampia mäntyjä ja hieman matalakasvuisempaa puustoa. Kannattaa myös muistaa, että monimuotoisuuden kannalta pystypuun veroinen voi olla maahan kaadettu maapuu.

Uudistusalat ovat usein hyvin pieniä ja maastonmuotojen mukaan huomaamattomiksi rajattuja. Viisikin säästöpuuta muutaman aarin alalla vastaa jo melkoista runkomäärää hehtaarilla. Uudistusaloja ei myöskään rajata ympäröivään metsään viivasuorin linjoin, vaan uudistusalan puolelle jätetään tiheämpiä puustoryhmiä, paikoin taas naapurikuvion reunavyöhykettä väljennetään. Tällöin on vaikea sanoa ovatko säästöpuut loppujen lopuksi uudistusosalalla vai naapurikuviolla.

Pääsääntöisesti voitaneen sanoa, että ulkoilumetsissä säästöpuita jätetään merkittävästi enemmän kuin mm. talouskäyttöön varatuissa metsissä. Lisäksi niiden laatuun ja sijoitteluun kiinnitetään hyvin paljon huomiota. Säästöpuumäärä saattaa kohteesta riippuen vaihdella muutamasta kymmenestä useihin satoihin (runkoa/ha).